

társadalmi akarásnak szükségképen forradalminak lennie, minden zseninek mellőzést, minden prédikátornak üldöztetést szenvednie.

A magyar renaissancé igazságának, jogosultságának, teljesülésének ma egyetlen egy és abszolút feltétele van: a magyar társadalmiság megszületése. Ez a kérdés: kifejlődik-e bennünk az okosan önző, aknamunkát végezni tudó, sok időre előreszámító, utánpótlásról, kiegészítésről gondoskodó, sebesült-kötözött társadalmi ember? Létre tud-e hozni a mi társadalmiságunk olyan társadalmi intézményeket, melyek között politikai, közgazdasági, technikai, tudományos és művelődési életünk nyugodt, biztos, progresszív, céltudatos munkára indulhat?

Fel kell ismerni, hogy csak a társadalmi emberben gyökereznek azok a vonások, melyek közösen, tehát mélyen és igazán emberek, hogy a faji társadalmi kérdések primärebbek, mint a faji államiak, hogy nemzeti szocializmus is létezik és ez az egyetlen, mely nem vezet bolsevizmusra. Hogy a szociális kérdéseket nem szabad félre tolni a konszolidáció kérdése mögé.

Mert az emberi energia forrását, meggyűlését nem elfojtani, hanem levezetni kell.

Mert az emberi energia a legdrágább lőerő, ismerése és alkalmazása a legnagyobb tudomány, forrása és deltája az élet.

Mert a társadalmi ember: az élő ember.

Udvarhelyi.

## Életmentő János.

(Novella.)

Sánta Nagy Jánosról régóta tudva volt, hogy nem közönséges ember. Vasárnap délutánonként, mikor a „Gazdakörben“ politikálgattak a falusiak, János bá' rendszerint olyan bölcsen véleményezett a haza sorsáról, hogy Füredi Som Istók gyakorta rábólongatott:

— Ésszel beszél kend, komám. Meglássa, még követ is lesz kigyelmedből!

Füredi Som Istók jóvendölése ugyan nem teljesegett be sohasem szó szerint, mert János bá't követválasztáskor elfelejtették megválasztani, de azért nem vetette el olyan nagyon a sulykot, mert ha követ nem is lett János bácsiból, csakhamar elé avanszált hősnek.

A dolog úgy kezdődött, hogy János bácsinak Pesten volt ügye, s miután elvégezte azt, megindult megtekinteni ezt a csoda nagy várost. Maga a város ugyan nem tett valami nagy hatást rá, de amint kiért a Duna-partra, a szőke vizen futkározó gőzhajókon ugyan csak elámult a szeme.

— Ezt jó lösz mögtekinteni, — mormolta — hogy legyön amit e' beszéjtek otthon a kaszinyóba.

— Mivel azonban János bá'ról Füredi Som Istók nem hiába véleményezte, hogy okos ember, most is okos emberként cselekedett, s lekerülve a rakpart legalsó lépcsőjére, hogy a Dunát minél jobban igénybe vegye, csizmáit levette, lábait beelógatta a bővös ölelésű habokba. A lábfejedő lehütötte az öreget, s most már így lehült állapotban szemlélgette tovább a fel és alá futkározó hajókat.

De János bácsi, ki az éjjel az út miatt nem aludhatott, egyszerre csak azt is kezdte észrevenni, hogy álmos. Mind laposabbakat és laposabbakat pislantott, s nem sokára végérvényesen álomba szenderült. A feje mind lejjebb és lejjebb konyult, s egyszerre csak — zsuppsz, — befordult a szőke habokba.

A zuhanásra egyik közelben állomásozó vontató hajón figyelmesek lettek s mikor látták, hogy embert viszen a víz, egy matróz utána ugrott és a közben összegyűlt közönség éljenzésétől kísérve, rövid küzdelem után szárazra huzta a már-már fuldokló János bácsit. Ezalatt a mentők autója is megérkezett, s kevésre rá

az ügyeletes rendőrtiszt is kiszállt a helyszínére és jegyzőkönyvbe vette a baleset körülményeit.

És most jön csak valójában az, ami János bácsit hőssé tette. A rendőrség kiadta az adatokat, s a rendőri sajtóiroda hogy-hogy nem összezavarta János bácsi nevét megmentőjével, s másnap a „Barázda“ már a következő hirt röpitette világgá:

— *Életmentő gazda.* Tegnap a kora délutáni órákban az alsó Margit-rakpartról Kövér Mihály 33 éves hajómunkás a Dunába esett. Már-már fuldokolt, mikor Sánta Nagy János Budapesten tartózkodó sédvári gazdatársunk utána ugrott és élete kockáztatásával megmentette. A bátor gazdát a parton álló közönség bátorcselekedetért lelkesen megéljenezte.

János bácsi ki még két napig Pesten ténfergett a nagy eset után, mit sem tudott az őt hőssé avató újsághírről, de Füredi Som Istók a „Gazdakör“-ben fennszóval elolvasta tekintélyes gazdatársuk nagy cselekedetét, s a végén elrikkantotta magát:

— Mindég amondó vótam, hogy lösz valami a Jánosból!

János bácsit természetesen hazaérkezésekor a „Gazdakör“-ben nagy éljenzéssel fogadták, s a vén magyar, bár felette csodálkozott a dolgok ekéntvaló kialakulásán, büszkén feredett az őt körülvevő dicsőségben és egy szóval sem világosította fel gazdatársait a tévedésről. A falusiaknak pedig tetszett a János bácsi kiserkesztése, s minden alkalmat megragadtak, hogy emlékeztetéssé tegyék azt a napot, amely János bácsi hősi cselekedetét a „Barázda“ hasábjaira eseményezte. Amellett, hogy Jánost ettől kezdve csak Életmentő Jánosnak titulálták, az eseményeket is attól számították, mikor is János bá' „életöt mentött“. Így a „Gazdakör“-ben gyakorta lehetett hallani ilyenféle nyilatkozatokat:

— Akkó' születött a jányom, mikó' a János életöt mentött Pestön.

Vagy: Egy évre rá történt, hogy a János életöt mentött.

Maga a hős, János bácsi, lassanként egészen beleélté magát szerepébe, s ha néha egy-egy tekintély nem tisztelő kigazda más véleményen volt a politikai illetőleg, mint ő, így torkolta le:

— Mit tud kend hozzá! Kend nem mentött életöt Pestön!

A vitatkozók ráhagyták, hogy igaza van, s ettől kezdve senki sem merte megcsorbítani a János bácsi kiszerkesztett dicsőségét.

Pár évre rá nagy áradások voltak tavasszal, s a falu máskor békés folyócskája, a Séd, kezdte rosszul viselni magát. Először csak kisebb rendellenességekre vetemedett, de később már magát a falut is kezdte veszélyeztetni. Egy délután aztán, mikor János bácsi már Istentudja hányadszor magyarázta el életmentése történetét a folyóparti korcsmában, kétségbeesett kiáltozás hallatszott a víz felől:

— Életmentő János! Hivják Életmentő Jánost, viszi a víz a Fekete Borist!

A korcsmában levők kirohantak a partra, s János,

ki már maga is szentül hitte, hogy ő csakugyan életmentő, gondolkodás nélkül bevetette magát a piszkos hullámokba. Mivel azonban nem tudott uszni, a víz magával ragadta, s csak harmadnap akadtak rá a séd-monostori malomnál megkékült hullájára.

A faluban persze általános részvétet keltett János halála s a „Barázda“ fekete keretek között emlékezett meg a hősi halált halt életmentőről.

És Füredi Som Istók ki ettől kezdve valóságos élő emléktáblája lett a hősnek, a „Gazdakör“-ben mindennap elmondotta:

— Nem értöm, hogy eshetött meg. Bizony mondom, a görcs beléje csimpaszkodott, s ezért pusztult a vízbe...

Molnár Endre.

## Csanády-versek.

### LEÁNY ÉNEK.

Nyiladozó rózsafátok,  
Csukros fehér violátok,  
Koszorúnak kézfogóra elhervadni ne hagyjátok.  
Mire mind is megfonjátok,  
Hazamentek meglássátok,  
Valamit ha nagyon vártok, el kell annak jöni  
Árva lányok, székely lányok. [lányok,

Törökbaza künn a csürbe',  
Kalákába' körbe ülve,  
Messze szálló nótaszóba, ha egy könny is el-  
Mire még ezt megfosszátok, [vegyülne  
Hazavisznek, meglássátok,  
Piros szeműt aki hántja, annak lesz a mátkasága  
Eszteendőre, úgy tudjátok.

A fonóba' alkonytájon  
Mese száll a guzsalyzálon,  
Szép menyecske rokolyátok szövögeti színes álom.  
Mire azt is megvarrjátok,  
Haza várnak, meglássátok,  
Itt a szálnak egyik vége, a más pedig Maros-  
Nem tart mindig, hallgassátok. [székbe'

Kicsi fiat szoptassátok,  
A bölcsőjét ringassátok,  
Székelyország minden búját a szívébe plántáljátok.  
Mire el is választánátok,  
Otthon lesztek, meglássátok,  
A legelső lépésére, cigányasszony úgy igérte,  
Székelyföldön tanítsátok.

Füjdogál az őszi szél is,  
Hulldogál a falevél is  
Futó felhők fölnt az égen hazafelé szállnak mégis.  
Mire minden violátok  
Réges régen elvirágozott,  
A temető árnyas útját hogy még egyszer meg-  
Haza visznek, meglássátok. [járjátok,

### ÁRULOK.

Hát hazudott az Olt!  
Neki mindegy, hogy ezer éven át  
Székely faluk aljában vándorolt.

Hát hazudott a büszke Hargita!  
A tölgy koszorút hiú homlokáról  
Csak, hogy ne fájjon leszakitnia.

És hazudtak a kertünkben a rózsák  
Akárki elé fésző vágyai,  
A régi ház sok régi bútorától  
Hazugság volt, hogy nem birt válni.

Hazudott mind, amiben vakon hittem:  
A föld, a vér, az eleven, a holt,  
Csak én nem tudtam hazudni még se, még se,  
Hogy nem az anyám már a Hargita,  
Nem testvérem az Olt.

### NYÁR ÉJJEL A RÉTEK.

Ahogy egy ajk egy ajkra érne  
Fölzendülnek éjjel a rétek.  
Bő harmatot sir hajnalig  
Kórusos, titkos, fátyolos ének.

Egyszer valaha, valahonnan  
Ugy volt, jött egy legény a rétnék.  
Arca holdfény volt, ajka tűz  
Léptében minden szírmot letépett...

Nyár éjen mikor sir a rét  
Még emlékeznek rá a vénék.